

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 61 0 Пс 011593 19 Рев
Бањалука, 3.12.2019. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Јадранке Станишић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља „Б.“ д.о.о. С., кога заступа С.Г., адвокат из С., против тужених: 1). „Х.“ д.о.о. С.1, и 2). „А.б.“ а.д. Б.Л., које заступају А.Е., В.Е., О.Е., адвокати из С., те 3). УТД „Б.1“ д.о.о. Т., кога заступа А.М., адвокат из С., ради стицања без основа, вриједност спора 12.155,680,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља, против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 61 0 Пс 011593 18 Пж од 16.4.2019. године, на сједници одржаној 3.12.2019. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјеви тужених за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Источном Сарајеву број 61 0 Пс 011593 17 Пс од 6.6.2018. године, одбијен је захтјев тужитеља да се утврди, да је ништав уговор о уступању потраживања закључен 10.11.2014. године, за уговор о одобравању оквира за финансијско праћење, број 6033-8-10018 од 13.4.2011. године и уговор о уступању потраживања број ОПУ-1279/2014. од 10.11.2014. године, за уговор о дугорочном кредиту са валутном клаузулом у ЕУР број 6033-1 10019/11 од 13.4.2011. године, оба закључена између Х.-А.А.Б. а.д. Б.Л., чији је правни сљедник А.б. а.д. Б.Л. (даље: друготужена), као уступилац потраживања и „Х.“ д.о.о. С.1 (даље: првотужени), као пријемник, као и уговор о уступању потраживања број ОПУ-698/2015 од 21.7.2015. године закључен између првотуженог, као уступиоца потраживања и туженог УТД „Б.1“ д.о.о. Т. (даље: трећетужени), као пријемника и да су ови уговори без правног дејства.

Одбијен је и захтјев тужитеља да се утврди да су ништаве изјаве - сагласности о преносу заложног права (хипотеке) број ОПУ-1212/2014 од 10.11.2014. године, којим је пренесено заложно право, на некретнинама уписаним у зк. ул. број 1282 к.о. СП Пале и п.л. број 468 и п.л. број 3195, ближе означеним у ставу I. тачка 2. изреке пресуде, све уписане у к.о. Пале Град, у књигу уложених уговора о продаји пословних зграда и пословних просторија и гаража, код Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове Бања Лука Подручна јединица Пале (даље: РУГИП ПЈ Пале), са друготужене на првотуженог, као и на трећетуженог, која промјена је уписана у „Ц“ листу наведеног зк. ул. и КПУ подулошка и да је као таква, без правног дејства, те је одбијен и захтјев да се наложи Земљишно-књижном уреду Општинског суда у Сокоцу и РУГИП ПЈ Пале,

брисање истих и захтјев да се трећетуженом наложи да предметне некретнине преда тужитељу у посјед и за накнаду трошкова поступка.

Истом пресудом одбијен је и алтернативни захтјев, да се утврди ништавост наведених уговора и изјаве - сагласности о преносу заложног права на некретнинама означеним ставу I. тачка 2. изреке пресуде, захтјев за исплату износа од 12.155.680,00 КМ и за накнаду трошкова поступка.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 61 0 Пс 011593 18 Пж од 16.4.2019. године, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијени су захтјеви странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељ ревизијом добија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се добијана пресуда укине и предмет врати истом суду на поновно суђење или преиначи и „мериторно одлучи о тужбеном захтјеву“, уз накнаду трошкова поступка.

Тужени „Х.“ д.о.о. С.1 и „А.б.“ а.д. Б.Л. у одговору на ревизију предлажу да се ревизија одбије и да се тужитељ обавезе на накнаду трошкова састава „одговора на жалбу“ у износу од 2.340,00 КМ.

Тужени УТД „Б.1“ д.о.о. Т. у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије, уз накнаду трошкова састава одговорна на ревизију у износу од 2.340,00 КМ.

Ревизија није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи, да се утврди ништавост уговора о уступању потраживања од 10.11.2014. године закљученог између друготужене (уступиоца) и првотуженог (пријемника) и ништавост изјаве - сагласности од 10.11.2014. године о преносу заложног права са предника друготужене на првотуженог као и на трећетуженог, те ништавост уговора о уступању потраживања од 21.7.2015. године закљученог између првотуженог (уступиоца) и трећетуженог (пријемника), те предају у посјед некретнина означених у изреци првостепене пресуде, а алтернативним захтјевом тражи да се утврди ништавост добијаних уговора о уступању потраживања и наведене изјаве - сагласности о преносу заложног права напредметним некретнинама и исплата износа од 12.155.680,00 КМ, са каматама и трошковима поступка.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је утврдио: да је тужитељ 13.4.2011. године са правним предником друготужене закључио два уговора о кредиту: уговор о дугорочном кредиту са валутном клаузулом у ЕУР, број 6033-1-10019/11, на износ од 2.600.000,00 КМ, са роком враћања од 120 мјесеци и уговор о одобравању оквира за финансијско праћење број 6033-8-10018/11, у оквиру ког је уговор о краткорочном кредиту број АА13213КХДСМ, дана 30.7.2013. године; да су друготужена (уступилац) и првотужени (пријемник) дана 10.11.2014. године закључили два уговора о уступању потраживања и то: уговор о уступању потраживања, којим је уступилац пријемнику, уз накнаду уговорену у члану 4 уговора, уступио своје - у цијелости доспјело потраживање са стањем на дан 30.9.2014. године, које има према тужитељу, а састоји се од потраживања по појединачним уговорима одобреним по основу напријед наведеног уговора о одобравању оквира за финансијско праћење и то

по основу уговора о краткорочном кредиту број АА 13213КХДСМ од 30.7.2013. године и уговор о уступању потраживања од 10.11.2014. године којим је уступилац пријемнику, уз накнаду из члана 4 уговора, уступио своје - у цијелости доспјело потраживање са стањем на дан 30.9.2014. године у износу од 2.408.092,71 КМ, које има према тужитељу, а по основу уговора о дугорочном кредиту са валутном клаузулом у ЕУР број 6033-1-10019/11 од 13.4.2011. године са свим споредним правима из тог уговора о кредиту; да су првотужени и трећетужени 21.07.2015. године закључили уговор о уступању потраживања број ОПУ-698/2015, којим су обухваћена сва потраживања из претходно наведених уговора о уступању, заједно са споредним правима; да су некретнине које су предмет тужбеног захтјева биле предмет извршења у извршном предмету број 61 0 Ип 007513 14 Ип, пред Окружним привредним судом у Источном Сарајеву, који је покренуо предник друготужене; да је наведени суд рјешењем број 61 0 Ип 007513 14 Ип од 20.5.2015. године дозволио промјену тражиоца извршења, те је умјесто Нуро Group Alpe Adria a.d. Ванја Лука, као тражиоца извршења „уписао“ Х. д.о.о Сарајево (првотужени); да је исти суд рјешењем од 8.10.2015. године дозволио промјену тражиоца извршења, те је као тражилац извршења означен тужени УТД „Б.1“ д.о.о. Т. (трећетужени); да су трећетуженом, предметне некретнине у поступку извршења продате рјешењем о досуди, истог суда број 61 0 Ип 007104 14 Ип од 20.12.2016. године, а рјешењем број 61 0 Ип 007104 14 Ип од 23.1.2017. године трећетужени је намирен из продатих (заложених) некретнима дужника (тужитеља) у износу од 4.051.898,00 КМ; и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 11.1.2018. године.

Полазећи од утврђења да се овдје ради о доспјелом потраживању које је настало раскидом уговора о кредитима и проглашењем цијелокупног неплаћеног потраживања из уговора о кредиту доспјелим, првостепени суд законитост побијаних уговора о уступању потраживања није цијенио према одредбама Закона о банкама ("Службени гласник Републике Српске", број 44/03 до 5/12), ни према одредбама о кредитима прописаним Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), него према одредбама тог закона којим је прописана промјена повјериоца или дужника у облигационим односима. Налазећи да је предмет цесије сагласно одредби члана 436. став 1. ЗОО, без обзира на правни основ, увијек уступиочево потраживање према дужнику (осим онога чији је пренос законом забрањен) и да, супротно тврдњи тужитеља предметно потраживање по својој природи, није потраживање чији је пренос законом забрањен закључио је, да није било законских сметњи за пренос потраживања на првотуженог и на трећетуженог, закључењем побијаних уговора. Будући да обавјештење дужника (од стране уступеоца) не утиче на ваљаност уговора, а да тужитељ није ни тврдио да је у међувремену, било којој од уговорних страна покушао своје обавезе измирити, према становишту истог суда, приговор тужитеља да није обавијештен о преносу потраживања, није од значаја за законитост предметних уговора. Како закључењем уговора о уступању потраживања, на пријемника, по сили закона прелазе и споредна права, па и заложно право, које прати уступљено потраживање, првостепени суд налази, да нема основа за ништавост изјаве - сагласности о преносу заложног права (која је овјерена од стране нотара). Из наведених разлога првостпени суд је захтјев тужитеља одбио као неоснован.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу тужитеља одбио и првостепену пресуду потврдио. Према становишту тога суда, предмет цесије може бити свако отуђиво цедентово потраживање које има према дужнику што значи, да се преноси потраживање, а не право банке на давање кредита, те да овдје нема мјеста примјени члана 98. став 1. и став 2. Закона о банкама (на

које је указано у жалби) и да тим, а ни другим одредбама овог - ни другог закона, није прописана изричита забрана уступања ове врсте потраживања дужника, те да је уговор о уступању потраживања консезуални уговор, који се сматра закљученим самим споразумом уговорних страна и да друге конкретне радње у циљу реализације уговора, нису битне за ваљаност извршеног преноса потраживања.

Одлука другостепеног суда заснована је на закону.

Уступање потраживања је уговор којим повјерилац (уступилац) преноси своје потраживање према дужнику на треће лице, као пријемника (члан 436. ЗОО). Сагласно овој одредби друготужена (уступилац), је уговором о уступању потраживања од 10.11.2014. године пренијела, уз накнаду, своје потраживање на дан 30.9.2014. године које је имала према тужитељу, на првотуженог (пријемника), које проистиче из уговора о одобровању оквира за финансијско праћење од 13.4.2011. године и уговора о дугорочном кредиту..., од 13.4.2011. године (оба закључена између предника друготужене и тужитеља), а уговором о уступању потраживања од 21.7.2015. године закљученим између првотуженог (уступиоца) и трећетуженог (пријемника), обухваћена су потраживања из предње наведеног уговора о уступању потраживања, заједно са споредним правима.

Према одредби члана 438. став 1. ЗОО, за пренос потраживања није потребан пристанак дужника, али је уступилац дужан обавијестити дужника о извршеном уступању, за које обавјештење закон не предвиђа форму. С обзиром на наведено и на чињеницу, да се овдје не ради о случају за који је пренос законом забрањен (члан 436. став 2. ЗОО), како су правилно судили и нижестепени судови, за правну ваљаност побијаних уговора, не захтијева се пристанак дужника да се изврши пренос на новог повјериоца, јер се преносом потраживања ништа не мијења у положају дужника. Зато су, нижестепени судови правилно судили када су закључили да, у ситуацији када тужитељ током поступка није ни тврдио да је у међувремену, било којој од уговорних страна покушао измирити своје обавезе које су предмет побијаних уговора о уступању потраживања, да ревизиони приговор тужитеља да није обавијештен о преносу потраживања, и по оцјени овога суда, није од утицаја на законитост побијаних уговора и изјаве о уступању споредних права. Ово и из разлога, што се са обавјештењем уступиоца изједначава, у погледу обавезе дужника, свако његово сазнање о извршеном уступању. Зато, и под условом да уступилац није обавијестио тужитеља (као дужника) о извршеном уступању, што тужитељ тврди у ревизији, сазнање о уступању потраживања (које се има уподобити са обавјештењем дужника које предвиђа одредба члана 438. став 1. ЗОО), тужитељ је имао најкасније даном достављања му рјешења извршног, Округног привредног суда у Сарајеву број 61 0 Ип 007513 14 Ип од 20.5.2015. године, којим је извршена промјена тражиоца извршења (у рјешењу у извршења) и као тражилац извршења је означен „Х.“ д.о.о. С.1 (првотужени) умјесто друготужене, а затим и рјешења истога суда број 61 0 Ип 007513 14 Ип од 8.10.2015. године о промјени тражиоца извршења (које промјене су извршене на темељу побијаних уговора о уступању...), којим је као тражилац извршења означен УТД „Б.1“ д.о.о. Т. (трећетужени, умјесто првотуженог). Из наведених разлога, ревизиони приговор тужитеља да није обавијештен о промјени дужника, указује се неоснованим.

Како је побијаним уговорима о преносу потраживања, који пренос је супротно ревизионим наводима, извршен уз накнаду уговорену у члану 4. тих уговора, пренесено потраживање које је по правној природи отуђиво, а не право банке на давање кредита, какво правно схватање је изразио и другостепени суд у побијаној пресуди и како се и по оцјени овога суда, овдје не ради о случају за који је пренос потраживања забрањен законом (члан

436. став 1. ЗОО), побијани уговори нису противни принудним прописима, ни по једном од четири основа набројана у ревизији, како неосновано ревидент тврди.

Правилно је другостепени суд судио када је закључио, да је неотплаћивањем уговорених ануитета из уговора о дугорочном кредиту са валутном клаузулом..., тај уговор раскинут, по самом закону (члан 125. ЗОО), па се неосновано ревидент позива на члан 98. став 1. и 2. Закона о банкама, који није мјеродаван за одлуку о раскиду наведеног уговора. Раскидом уговора, доспијева на наплату цјелокупно неизмирено потраживање које потиче из уговора о кредиту, о чему је тужитељ имао сазнање најкасније са даном подношења приједлога за извршење Окружном привредном суду Источно Сарајево (дана 1.7.2014. године), од стране предника друготужене (као тражиоца извршења), против тужитеља (као извршеника), ради наплате потраживања из основа уговора које су предмет побијаних уговора о уступању потраживања. С тим у вези ваља рећи, да супротно наводима ревизије, наведени став другостепеног суда о доспјелости цјелокупног износа неотплаћеног кредита, није супротан ставу овога суда по питању застарјелости тих потраживања у општем застарном року, а не у року из члана 374. ЗОО, којим је прописан рок застарјелости за повремена потраживања, какав карактер има потраживање кредита у ануитетима. Будући да ни у том извршном поступку (према стању списка у овом предмету), тужитељ није побијао поменута рјешења Окружног привредног суда у Источном Сарајеву, о промјени тражиоца извршења, у рјешењима у извршењу, које промјене су извршене на основу побијаних уговора о уступању потраживања (који су у том поступку произвели правно дејство) на темељу одредбе члана 30. Закона о извршном поступку ("Службени гласник Републике Српске", број 59/03 до 66/18), ни из ових разлога нема основа захтјев тужитеља за утврђење ништавости тих уговора и утврђење да исти не производе право дејство.

Према начелу акцесорности (зависност хипотеке од осигураног потраживања), потраживање и хипотека, чине нераздвојну цјелину. Заложно право се не може одвојити од залога који оптерећује, па ко на било којем правном основу стекне залог, стекао га је оптерећеног заложним правом, ако законом није друкчије одређено (члан 140. став 1. Закона о стварним правима "Службени гласник Републике Српске", број 124/08 до 60/15, даље: ЗСП), а отуђење заложног права могуће је само заједно с потраживањем које осигурава. Код уговора о уступању потраживања, сагласно одредби члана 437. ЗОО, преузималац преузима потраживање какво је уступилац имао према дужнику, са свим правима, па и заложним правом, као споредним правом. Надаље, споредна права која прате потраживање уступљено побијаним уговорима, која су уписана на некретнинама тужитеља као средство обезбјеђења уговора о кредиту и која је повјерилац (друготужена) сагласно одредби члана 149. ЗСП, стекла укњижбом у земљишним књигама, закључењем уговора о уступању потраживања прелазе на пријемника - по сили закона, јер као споредна права она прате уступљена (заложним правом обезбјеђена), потраживања. Зато, ревизиони наводи да недостаје форма за хипотеку не стоје, (у том случају се хипотека не би могла укњижити, а укњижена је), не могу исходити другачију одлуку.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије, нису од значаја за правилност побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), ревизија тужитеља је одбијена као неоснована.

Одбијен је захтјев првотуженог и друготужене за накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 2.340,00 КМ, као и захтјев трећетуженог за накнаду ових трошкова у истом износу, јер ова радња није утицала на одлуку по ревизији (члан 387. став 1. ЗПП).

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић